

Korporacje międzynarodowe

Wykład IV Rozwój działalności firm zagranicznych w Polsce

Tomasz Białowąg

bialowas@hektor.umcs.lublin.pl

Katedra Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej

<http://msg.umcs.lublin.pl/>

Plan wykładu

- 1) Podstawy prawne napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich
- 2) Wartość i dynamika ZIB w Polsce
- 3) Przedmiotowa struktura ZIB
- 4) Regionalna struktura ZIB
- 5) Źródła ZIB w Polsce

Podstawy prawne napływu ZIB

- Przed rokiem 1989 napływ kapitału do Polski w formie zagranicznych inwestycji bezpośrednich poddany był licznym restrykcjom.
- Pierwszą ustawę o spółkach z kapitałem mieszanym uchwalono dopiero w lipcu 1986 roku, ale miała ona niewielki wpływ na rozwój ZIB.
- Kolejna ustawa z grudnia 1988 roku zniosła ograniczenia dotyczące przedmiotu działalności i maksymalnej wielkości wkładu partnera zagranicznego.

Podstawy prawne napływu ZIB

- Kluczowa dla rozwoju inwestycji zagranicznych w Polsce była przyjęta 14 czerwca 1991 roku nowelizacja ustawy o spółkach z udziałem kapitału zagranicznego przyznająca inwestorom pełne prawo transferu za granicę ich dochodów i zainwestowanego kapitału oraz co najważniejsze znosiła ograniczenia udziału cudzoziemców w zakupach akcji prywatyzowanych przedsiębiorstw.

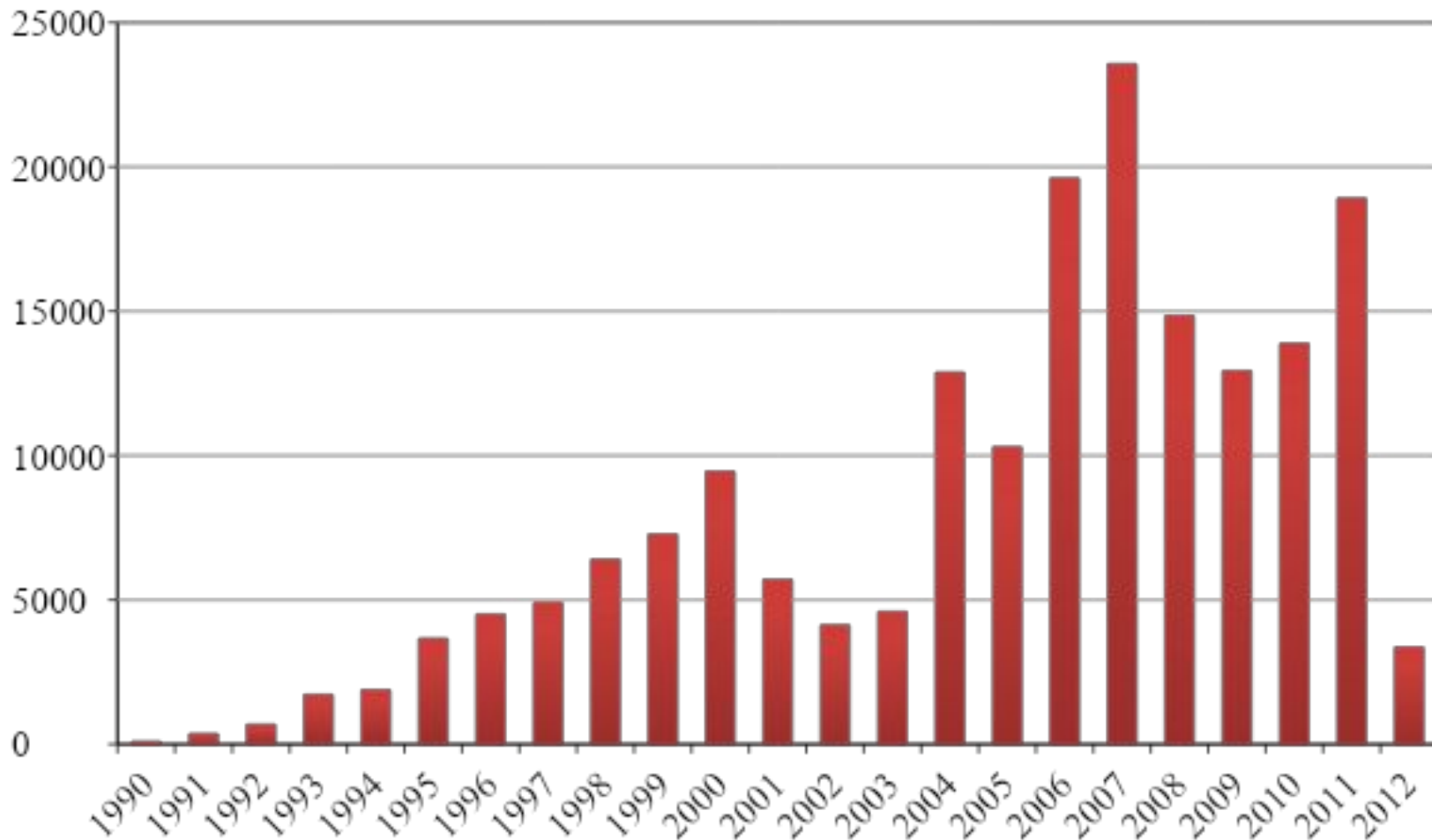
Wartość i dynamika ZIB

- Wskutek liberalizacji gospodarki i przeprowadzonych reform systemowych stworzone zostały dogodne warunki dla inwestorów zagranicznych, a dynamika napływu ZIB po roku 1991 była wysoka.
- W roku 1989 zainwestowano w Polsce zaledwie 11 mln dolarów, w 1991 już 359 milionów dol., a w 2000 – 9445 mln dol.

Wartość i dynamika ZIB

- Obniżenie aktywności inwestycyjnej związane z dekoniunkturą w gospodarce światowej nastąpiło w latach 2001-2003.
- W okresie tym wartość ZIB napływających do Polski wynosiła średniorocznie około 5 mld dolarów.
- Akcesja do Unii Europejskiej spowodowała wzrost atrakcyjności i wiarygodności inwestycyjnej Polski, która znalazła odzwierciedlenie w wysokiej wartości i dynamice napływu inwestycji zagranicznych w latach 2004-2007.
- W roku 2004 wartość ZIB w Polsce osiągnęła 12,8 mld dolarów i wzrosła do 23,6 mld dolarów w roku 2007.

Wartość ZIB w Polsce w latach 1989-2012 w mln dolarów

Wartość i dynamika ZIB

- Kryzys finansowy, który rozpoczął się w trzecim kwartale 2008 roku spowodował gwałtowny spadek międzynarodowych przepływów finansowych, który dotknął również Polskę.
- W roku 2008 wartość zainwestowanych przez korporacje zagraniczne środków była o 8,7 mld dolarów niższa niż w roku 2007 i osiągnęła 14,8 mld dol.
- W latach 2009-2010 wysokość napływających do Polski inwestycji bezpośrednich wynosiła około 12-13 mld dolarów.
- Wyraźny wzrost wartości ZIB w Polsce nastąpił w roku 2011. Zgodnie z danymi UNCTAD w roku 2011 ZIB w Polsce osiągnęły 18,9 mld dolarów.

Wartość i dynamika ZIB

- Porównując wartość napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej w celu wyeliminowania wpływu wielkości gospodarki możemy zastosować wskaźnik na jednego mieszkańca kraju (*ZIB per capita*).
- W okresie poprzedzającym członkostwo Polski w Unii Europejskiej (lata 2000-2003) średnia roczna wartość inwestycji zagranicznych na jednego mieszkańca kraju wynosiła w Polsce 155,9 dolarów i była wyraźnie niższa od wartości inwestycji w krajach Europy Zachodniej.

Wartość i dynamika ZIB

- W analogicznym okresie wartość napływu ZIB na mieszkańca wynosiła 962,3 dolarów w Wielkiej Brytanii, 942,5 dolarów w Niemczech, 810,4 dolarów w Hiszpanii i 754,6 dolarów we Francji.
- W przypadku krajów Europy Środkowej najwięcej inwestycji zagranicznych w przeliczeniu na mieszkańca napłynęło do Słowacji (639,7 dolarów), Czech 518,8 dolarów. Wartość inwestycji na Węgrzech wynosiła 290,7 dolarów i jedynie w przypadku Rumunii była niższa niż w Polsce.

Średnia roczna wartość napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich na mieszkańca w latach 2000-2012 w dolarach

	2000-2003	2004-2007	2008-2012
Czechy	518,8	793,2	541,9
Francja	754,6	1129,9	574,5
Hiszpania	810,4	824,1	793,9
Niemcy	942,5	524,3	348,9
Polska	155,9	434,4	334,0
Rumunia	63,0	393,6	245,7
Słowacja	639,7	782,2	425,0
Węgry	290,7	564,2	595,7
Wielka Brytania	962,3	2434,3	1059,7

Wartość i dynamika ZIB

- W latach 2004-2007 średnioroczna wartość napływu inwestycji zagranicznych na mieszkańca Polski wzrosła blisko trzykrotnie, głównie w rezultacie poprawy koniunktury gospodarczej i pozytywnych efektów wejścia do Unii Europejskiej.
- W przypadku Słowacji i Węgier wzrost wartości napływu kapitału był znacznie niższy.
- Tym samym różnice w średniej wartości napływu ZIB stały się znacznie mniejsze.
- Średnia wartość napływu ZIB do Polski w latach 2004-2007 wynosiła 434,4 dolary

Wartość i dynamika ZIB

- Zasadniczy wpływ na niższą wartość napływu ZIB w latach 2008-2012 miał globalny kryzys finansowo-gospodarczy i procykliczny charakter inwestycji zagranicznych.
- We wszystkich krajach za wyjątkiem Węgier nastąpił spadek napływu kapitału zagranicznego.
- W przypadku Wielkiej Brytanii i Francji spadki były największe, a wartość inwestycji niższa o około 50% w stosunku do lat 2004-2007.

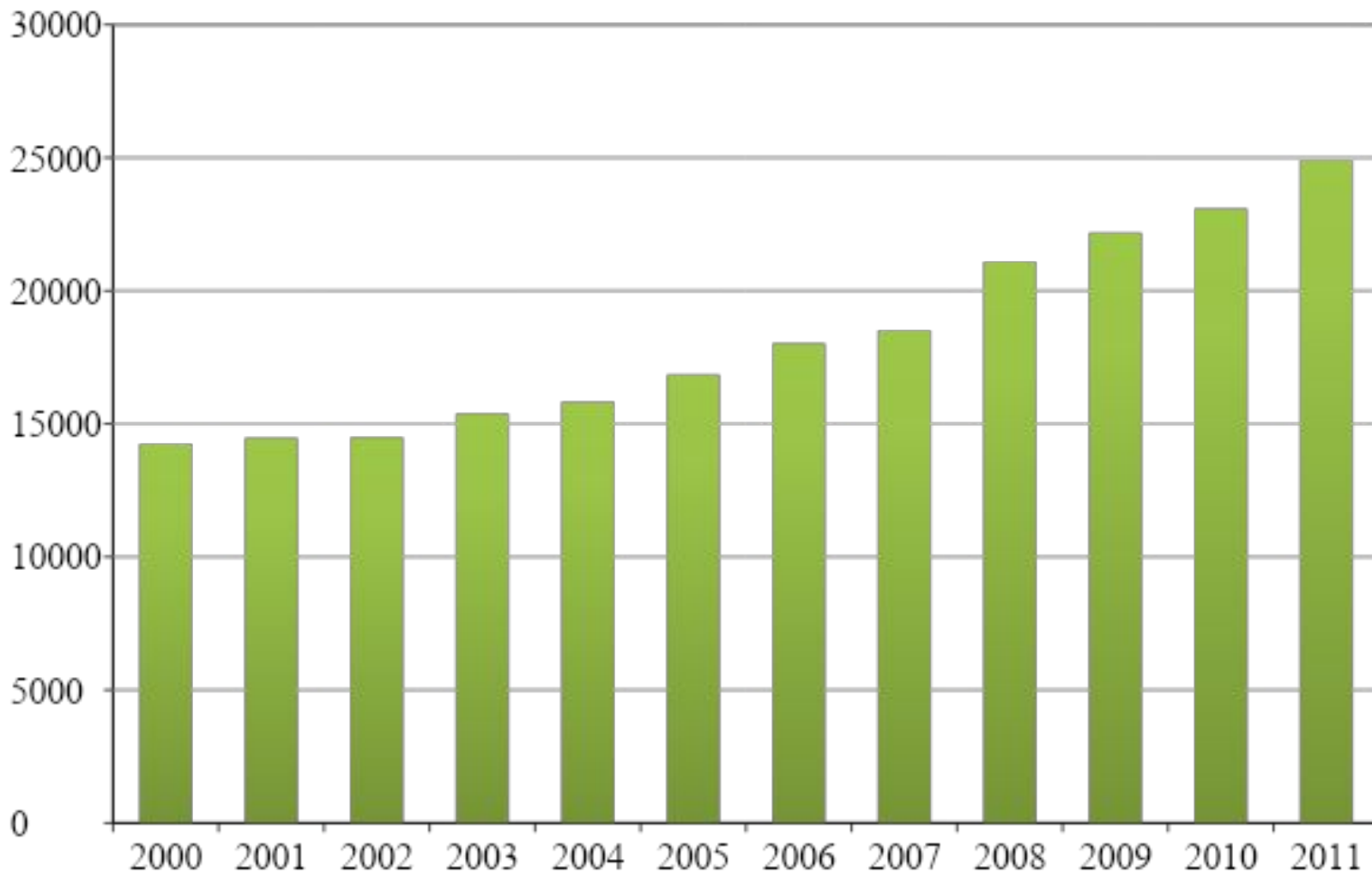
Wartość i dynamika ZIB

- Wysokie spadki miały miejsce również na Słowacji (spadek o 46%), w Rumunii (38%), Niemczech (33%) i Czechach (32%).
- W przypadku Hiszpanii załamanie było znacznie mniejsze i wynosiło zaledwie 4%.
- Pozycja Polski na tle opisywanej grupy krajów była umiarkowanie dobra.
- Spadek wartości napływu ZIB wynosił 23% i był znacznie mniejszy niż w Wielkiej Brytanii i Francji, ale również w stosunku do innych krajów Europy Środkowej: Słowacji, Czech i Rumunii

Wartość i dynamika ZIB

- Wraz z napływem kapitału obcego szybko rosła liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego.
- Zgodnie z danymi GUS w roku 2000 na terenie Polski działało 14244 firm z udziałem kapitału obcego, a ich liczba do roku 2011 wzrosła do 24910.

Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 2000-2011

Przedmiotowa struktura ZIB

- W połowie lat 90. XX wieku sektor przemysłowy miał ponad 45% udział w skumulowanym napływie ZIB do Polski, a największe znaczenie miały inwestycje w przetwórstwie żywności, drewna i innych pracochłonnych sektorów.
- Postępujący proces prywatyzacji spowodował wzrost wartości inwestycji w sektorze usługowym, zwłaszcza w handlu i usługach, nieruchomościach i usługach biznesowych, jak doradztwo prawne, podatkowe i finansowe.

Przedmiotowa struktura ZIB

- Zachodzące po roku 2000 zmiany w strukturze sektorowej polegały przede wszystkim na dalszym spadku udziału inwestycji w przemyśle, przy równoczesnym dynamicznym wzroście znaczenia sektora usługowego.
- W latach 2000-2011 udział przemysłu w skumulowanych ZIB w Polsce spadł o 6,8 pkt. procentowych z 38,6% do 31,8%, podczas gdy usług wzrósł o 4,2 pkt. procentowe z 52,7% do 56,9%

Przedmiotowa struktura ZIB

	2000	2004	2008	2011
Rolnictwo i rybołówstwo	0,5	0,5	0,5	0,4
Górnictwo i kopalnictwo	0,4	0,2	0,2	0,2
Przemysł	38,6	37,6	30,9	31,8
Żywność	8,4	6,1	4,7	6,2
Odzież i tekstylia	0,7	0,5	0,3	0,3
Przetwórstwo drewna	4,4	4,3	3,1	2,3
Rafinacja ropy naftowej	0,1	0,1	0,1	0,0
Produkty chemiczne	4,1	3,7	3,2	2,7
Farmaceutyki				0,8
Guma i plastik	2,4	2,6	2,3	2,8
Produkty z metalu	2,0	3,2	4,5	4,5
Wyroby mechaniczne	1,3	1,4	1,7	1,2
Urządzenie biurowe i komputery	0,1	0,0	0,2	0,2
Sprzęt radiowy i telewizyjny	1,1	0,9	0,8	0,6
Instrumenty medyczne i precyzyjne				0,0
Samochody	6,1	6,6	4,1	4,2
Inne środki transportu	0,3	0,4	0,4	0,6
Dostawy prądu, gazu i wody	1,2	3,5	3,6	3,8
Budownictwo	6,6	1,9	2,2	5,8
Usługi	52,7	56,1	60,5	56,9
Handel i naprawy	16,7	17,8	16,4	14,7
Hotele i restauracje	0,5	0,7	0,5	0,5
Transport, przechowywanie i komunikacja	8,0	7,7	6,1	3,7
Pośrednictwo finansowe	20,0	19,9	19,2	21,1
Nieruchomości i usługi biznesowe	7,0	9,4	17,7	16,9
Inne usługi	0,5	0,6	0,6	0,0
Łącznie	100,0	100,0	100,0	100,0

Przedmiotowa struktura ZIB

- Do najważniejszych zmian zachodzących w sektorze przemysłowym w latach 2000-2011 możemy zaliczyć spadek udziału przemysłów o niskim i średnim poziomie zaawansowania technologicznego (żywność, przetwórstwo drewna, odzież i tekstylia), ale również w tych charakteryzujących się wysoką kapitałochłonnością, jak chemiczny i motoryzacyjny.

Przedmiotowa struktura ZIB

- W usługach wzrosło znaczenie inwestycji lokowanych w nowoczesnych usługach komercyjnych, zwłaszcza pośrednictwie finansowym, nieruchomościach oraz innych usługach biznesowych.
- Zjawisko to jest stoi w zgodzie z procesami zachodzącymi w całej gospodarce światowej i związane jest z liberalizacją przepływów kapitału i poprawą technologicznych warunków świadczenia usług.

Przedmiotowa struktura ZIB

- Porównując strukturę sektorową napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich z innymi krajami Unii Europejskiej możemy wskazać istotne różnice.
- Przede wszystkim wyraźny jest związek występujący pomiędzy udziałem przemysłu a poziomem rozwoju gospodarczego kraju.
- W roku 2011 udział sektora przemysłowego w skumulowanym napływie zagranicznych inwestycji bezpośrednich wynosił w Niemczech (10,2%), we Francji (13,3%), Wielkiej Brytanii (20,5%).

Przedmiotowa struktura ZIB

- W krajach Unii Europejskiej o niższym PKB *per capita* znaczenie inwestycji w przemyśle było znacznie większe.
- W roku 2011 w Czechach ich udział wynosił 31,3%, w Polsce 31,8%, a na Słowacji 34,5%
- Nieco odmiennie kształtują się tendencje zachodzące w strukturze usług w Hiszpanii i na Węgrzech.
- W pierwszym przypadku nastąpił wzrost koncentracji kapitału w formie inwestycji zagranicznych w przemyśle o ponad 10 punktów procentowych, natomiast w drugim udział przemysłu spadł do 14,1%, a zatem do poziomu właściwego dla krajów wyżej rozwiniętych.

Przedmiotowa struktura skumulowanych zagranicznych inwestycji bezpośrednich w wybranych krajach Unii Europejskiej w roku 2000 (dane w nawiasach) i 2011 w %

	Czechy	Francja	Hiszpania	Niemcy	Polska	Słowacja	Węgry	Wielka Brytania
Przemysł	31,3 (38,1)	13,3 (23,2)	24,8 (14,6)	10,2 (10,2)	31,8 (38,6)	34,5 (44,8)	14,1 (34,5)	20,5 (23,7)
Handel i naprawy	6,1 (15,0)	6,1 (8,1)	9,5 (4,7)	6,7 (6,1)	14,7 (16,7)	9,8 (18,7)	12,0 (7,9)	12,5 (10,3)
Pośrednictwo finansowe	20,8 (14,7)	14,0 (15,7)	20,4 (1,3)	7,7 (7,0)	21,1 (20,0)	21,1 (12,1)	7,5 (8,7)	23,7 (20,4)
Nieruchomości	8,8 (4,0)	15,2 (9,6)	3,2 (1,4)	1,8 (0,5)	7,0 (3,1)	5,8 (3,4)	7,1	0,1 (0,6)
Inne usługi biznesowe	4,1 (4,2)	42,1 (33,9)	5,7 (30,6)	68,6 (73,7)	7,9 (3,4)	4,7 (1,9)	38,8	6,1 (7,5)
Pozostałe inwestycje	28,9 (24,0)	9,3 (9,5)	36,4 (47,4)	5,0 (2,5)	17,5 (18,2)	24,1 (19,1)	20,5	37,1 (37,5)

Przedmiotowa struktura ZIB

- Zasadnicza część inwestycji zagranicznych we Francji, Niemczech, Węgrzech i Wielkiej Brytanii trafiała w latach 2000-2011 do sektora usług.
- Jednak również w krajach Europy Środkowej (Czechach, Polsce i Słowacji) 1/5 zainwestowanych środków stanowiły projekty zrealizowane w usługach pośrednictwa finansowego, których udział systematycznie się zwiększa.

Regionalna struktura zagranicznych inwestycji bezpośrednich

- Analizując regionalną strukturę napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich do Polski w latach 2000-2011 należy zwrócić uwagę na bardzo wysoką koncentrację kapitału w trzech województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim.
- Do województwa mazowieckiego w roku 2000 trafiło 58,3% całkowitej wartości ZIB w Polsce.
- W kolejnych latach odsetek ten powoli, ale systematycznie zmniejszał się osiągając w roku 2011 49,0%

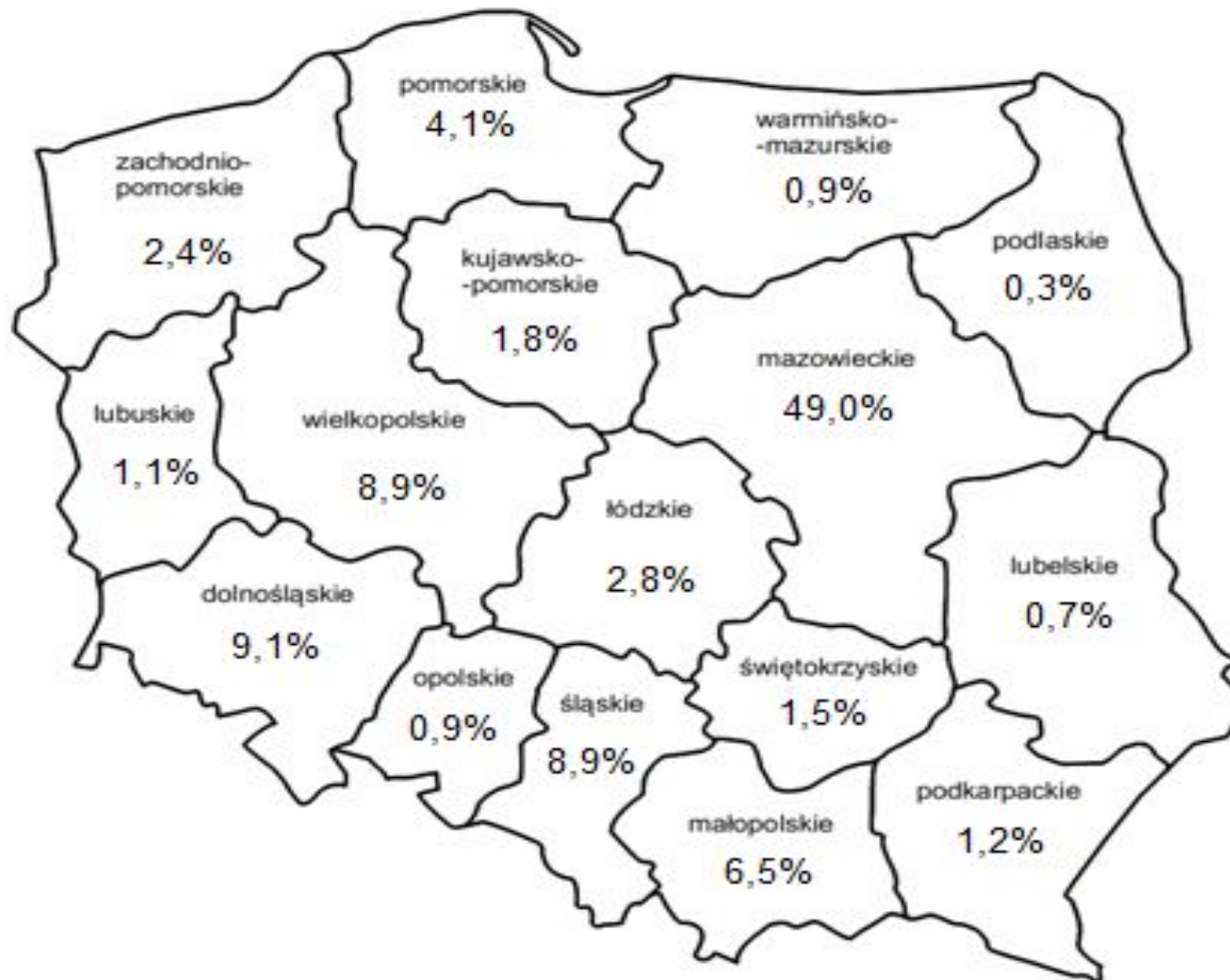
Regionalna struktura zagranicznych inwestycji bezpośrednich

- Tak wysoka koncentracja inwestycji w jednym regionie oznacza, że większość korzyści wynikających z napływu kapitału, w tym wzrost zatrudnienia, innowacyjności i produkcji ma zasięg ograniczony do województwa mazowieckiego.
- Najmniejszy udział w napływie zagranicznych inwestycjach bezpośrednich w latach 2000-2011 miały położone we wschodniej części kraju województwa podlaskie, lubelskie, podkarpackie i warmińsko-mazurskie oraz województwo opolskie i lubuskie.
- Udział żadnego z wymienionych województw nie przekraczał w roku 2011 1,2%

Regionalna struktura zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce w latach 2000-2011

	2000	2005	2007	2009	2011
Dolnośląskie	4,8	8,6	9,0	9,4	9,1
Kujawsko-pomorskie	1,0	1,3	1,0	1,6	1,8
Lubelskie	1,2	0,5	0,5	0,5	0,7
Lubuskie	1,5	1,0	1,1	1,5	1,1
Łódzkie	2,6	2,3	2,6	2,8	2,8
Małopolskie	7,5	8,5	8,0	7,1	6,5
Mazowieckie	58,3	51,1	49,0	49,2	49,0
Opolskie	1,3	1,1	1,0	1,0	0,9
Podkarpackie	1,1	1,1	1,3	1,3	1,2
Podlaskie	0,7	0,2	0,2	0,2	0,3
Pomorskie	1,8	2,5	2,5	2,7	4,1
Śląskie	6,0	8,3	8,9	8,8	8,9
Świętokrzyskie	1,8	2,7	2,3	1,7	1,5
Warmińsko-mazurskie	0,8	0,4	1,1	1,0	0,9
Wielkopolskie	8,4	9,2	9,2	8,7	8,9
Zachodniopomorskie	1,4	1,2	2,4	2,7	2,4

Udział województw w napływie zagranicznych inwestycji bezpośrednich do Polski w roku 2011 w %

Źródła ZIB w Polsce

- Największym inwestorem zagranicznym pod względem wartości napływających ZIB w Polsce w latach 2000-2011 były korporacje, których siedziba fiskalna znajdowała się na terytorium Holandii.
- W roku 2000 jej udział w całkowitej wartości ZIB w Polsce wynosił 24,6% i spadł o blisko 10 pkt. procentowych do roku 2011 (15,1%).
- Kolejne dwa miejsca zajmowały Niemcy z udziałem w roku 2011 wynoszącym 13,5% oraz Francja (12,5%).

Źródła ZIB w Polsce

- Na czwarty miejscu pod względem wartości zainwestowanych w Polsce środków w roku 2011 znajdował się Luksemburg (10,4%).
- Jego wysoka pozycja wynikała głównie z bardzo atrakcyjnych rozwiązań podatkowych, które powodują, że staje się on miejscem rejestracji licznych korporacji.

Źródła ZIB w Polsce

- Największymi inwestorami w Polsce pochodzącymi z Luksemburga są:
- Goodyear Luxemburg S.A. (firma amerykańska zarejestrowana w Luksemburgu),
- Guardian Industries Corporation (firma amerykańska zarejestrowana w Luksemburgu),
- Arcelor,
- AVON Luksemburg Holdings,
- AP Portico Sari;
- EMPIK Centrum Investments S.A. (firma włoska zarejestrowana w Luksemburgu),
- Teksid Aluminium Luksemburg S.a.r.l. S.C.A. (firma włoska zarejestrowana w Luksemburgu)

Udział wybranych krajów w skumulowanej wartości zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce w latach 2000-2011 w %

LP		2000	2004	2008	2011
1	Holandia	24,6	23,5	18,9	15,1
2	Niemcy	18,9	16,4	15,7	13,5
3	Francja	12,2	13,3	10,9	12,5
4	Luksemburg	0,6	2,8	8,7	10,4
5	Szwecja	3,5	4,1	4,6	6,0
6	Hiszpania	1,9	1,9	3,0	5,7
7	Włochy	4,3	3,8	3,7	5,3
8	Stany Zjednoczone	9,5	7,2	6,1	4,9
9	Wielka Brytania	3,3	3,0	3,8	3,8
10	Austria	3,2	5,0	3,5	3,1

Źródła ZIB w Polsce

- Kolejne miejsca wśród największych inwestorów w Polsce zajmowały w roku 2011 Szwecja (6%), Hiszpania (5,7%) i Włochy (5,3%).
- Od 2000 roku kraje te, a zwłaszcza Hiszpania systematycznie umacniały swoją pozycję na polskim rynku.

Źródła ZIB w Polsce

- Na znaczeniu natomiast traciły inwestycje korporacji Stanów Zjednoczonych, co częściowo spowodowane było zmianą strategii firm amerykańskich, które w większym stopniu skoncentrowały się na rynkach azjatyckich, ale również innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej, jak Czechy i Ukraina.

Źródła ZIB w Polsce

- Z drugiej strony liczne środki inwestowane w Polsce za pośrednictwem centrów offshoringowych, jak choćby wymieniony Luksemburg, w praktyce są inwestycjami przedsiębiorstw międzynarodowych z USA.